

Biblioteksplan för Skövde kommun 2026-2029

Beslutad av kommunfullmäktige 24 november 2025, § 138/25. Dnr

KS2025.0335

Dokumenttyp: Plan

Dokumentet gäller för: Skövde kommun

Diarienummer: KS2025.0335

Giltighetstid: 2026-2029

Tidpunkt för aktualitetsprövning: 1 gång per mandatperiod

Dokumentansvarig: Bibliotekschef

Program

Policy

» Plan

Riktlinjer

Regler

Innehåll

Syfte	3
Bakgrund	3
Bibliotekslagen och folkbibliotekets uppdrag	3
Biblioteksverksamheten i Skövde kommun	4
Folkbibliotek	4
Skolbibliotek	5
Högskolebibliotek	5
Vision Skövde 2040	5
Grundförutsättningar	6
Allas lika tillgång till information	6
Samverkan	7
Gemensamt bibliotekssystem	7
Tillgänglighet och öppenhet	7
Digitalisering	8
Fokusområden	8
Det läsfrämjande uppdraget	8
Medie- & informationskunnighet och digital delaktighet	10
Mångspråk och minoritetsspråk	11
Bibliotekens tillgänglighet - en känsla av sammanhang	11
En demokratisk plats för människor och möten	12
Mål för folkbiblioteken i Skövde 2026-2029	13
Tillgänglighet	13
Digital delaktighet MIK	13
Läsfrämjande	14
Samverkan	14
Mål för Bibliotek Mellansjö & biblioteken i Skövde 2026-2029	15
Tillgänglighet	15
Digital delaktighet MIK & digital utveckling	15
Samverkan	16

Syfte

Skövde kommuns biblioteksplan sätter en målbild för Skövdes folkbibliotek och hur de ska utvecklas 2026 – 2029. Planen grundas på följande styrdokument: Bibliotekslag (2013:801), Yttrandefrihetsgrundlag (1991:1469), Tryckfrihetsförordning (1949:105), Skollag (2010:800), Unescos internationella biblioteksmanifest, Barnkonventionen, Nationell biblioteksstrategi, Västra Götalandsregionens regionala kulturstrategi inklusive Regional biblioteksplan 2024 - 2027, Kultur- och fritidsnämndens verksamhetsplan 2024 - 2026 samt Skövde vision 2040. Kommunfullmäktige antar biblioteksplanen vilken revideras vart fjärde år. Uppföljning sker i bibliotekets verksamhetsberättelse.

Bakgrund

Bibliotekslagen och folkbibliotekets uppdrag

Bibliotekslagen är en ramlag för de kommunala bibliotekens verksamhet, med undantag för skolbiblioteken som lyder under Skollagen.

Folkbiblioteken ska enligt Bibliotekslag (2013:81) svara upp mot samhällets utveckling och utmaningar genom att:

- verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning
- främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.
- ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov,
- utbudet av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet
- särskilt främja läsning och tillgång till litteratur
- verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet
- ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar

Bibliotekslagen fastställer även att folkbiblioteken är till för alla. Men särskild uppmärksamhet ska ägnas åt fyra prioriterade målgrupper:

- Personer med funktionsnedsättning
- Nationella minoriteter
- Personer med annat modersmål än svenska
- Barn och ungdomar

Biblioteksverksamheten i Skövde kommun

Folkbibliotek

Folkbiblioteksverksamheten i Skövde kommun består av huvudbiblioteket i Skövde kulturhus och sex bibliotek i kommunens övriga stadsdelar och yttertätorter. Fyra av biblioteken är samlokaliserade med kommunens grundskolor. Ryds bibliotek har särskilt fokus på mångspråk, läsfrämjande, medborgarservice, integration samt barn och unga och är en central plats för områdesutvecklingsarbetet i Södra Ryd.

2025 är två av kommunens bibliotek meröppna med tillgänglighet för låntagare med särskilt avtal utanför bemannade öppettider. De meröppna biblioteken är Skultorps bibliotek lokaliserat i samma byggnad som kulturavdelningens fritidsgård och Stöpens bibliotek, samlokaliserat med Stöpensskolan.

Folkbiblioteken är centrala för både det formella och informella lärandet, för språk- och läsutveckling, för kunskap och information samt för digital delaktighet.

Biblioteksverksamheten omfattar digitalt och analogt litteraturfrämjande, uppsökande och mångspråkigt arbete med barn och unga respektive vuxna, informationsarbete med källkritiskt fokus, programverksamhet för alla åldrar samt tillgänglighetsanpassning av medier för personer med funktionsvariationer.

”Bra att kunna komma och läsa och bra och viktigt att biblioteket finns. Det går att få hjälp. Är man nyfiken får man veta mer. ”

- Man 73 år, anonym respondent, användarundersökning om biblioteken i Skövde

Skolbibliotek

Skolbiblioteken i Skövde kommuns grund- och gymnasieskolor ansvarar Sektor barn och utbildning för. Sektorn har under våren 2025 utarbetat en egen skolbiblioteksplan, *Skolbiblioteksplan för skolverksamheten i Skövde kommun 2025 - 2026*. 2025 anställer Sektor barn och utbildning ett antal skolbibliotekarier och påbörjar arbetet med att bygga upp en skolbiblioteksorganisation.

Högskolebibliotek

För bibliotek vid högskolor och universitet ansvarar staten, och biblioteken omfattas av Högskolelagen (1992:1434). Högskolebiblioteket vid Högskolan i Skövde utgör en studiemiljö och resurs för studenter och forskare men också för kommunens invånare som en öppen plats för möten mellan högskolan och det omgivande samhället.

Vision Skövde 2040

Vision Skövde 2040 lyder ”Tillsammans förverkligar vi drömmar och får Skövde att växa”. Biblioteken i Skövde kommun bidrar till denna vision genom folkbiblioteksverksamheten. Biblioteken blir en del av demokratiarbetet genom att ge förutsättningar för livslångt lärande. Invånarna i Skövde kommun ska ges möjlighet att aktivt delta i ett öppet och demokratiskt samhälle. Biblioteken ska vara ”samhällets öppna rum” (Nationell biblioteksstrategi, 2019), en del av samhällsutvecklingen och en plats där nya idéer och tankar kan födas - så att drömmar kan förverkligas.

Grundförutsättningar

Biblioteken i Skövde arbetar för att så brett som möjligt nå boende i hela kommunen. Samarbetet med övriga bibliotek i Bibliotek Mellansjö kompletterar och är en förutsättning för att kunna svara mot behov på skaraborgsnivå. Ett antal områden är identifierade som de viktigaste grundförutsättningarna för att biblioteksverksamheterna ska kunna utvecklas i samhällsviktig riktning under de kommande fyra åren.

Allas lika tillgång till information

God läsförmåga, källkritiskt tänkande och digital delaktighet hos medborgarna är grundläggande för en väl fungerande demokrati. Biblioteket ska vara tillgängligt för alla men särskild uppmärksamhet ska ägnas barn och unga, personer med funktionsvariationer, nationella minoriteter samt personer med annat modersmål än svenska. Biblioteken bidrar till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning bland annat genom att erbjuda böcker, dagstidningar och tidskrifter, digitala resurser som e-medier, ljud- och talböcker, databaser och information. Syftet är att stimulera lusten att läsa, berättande och det livslånga lärandet. Folkbibliotekets demokratiska uppdrag är allas lika tillgång till information och att minska det digitala utanförskapet. Den digitala utvecklingen ställer stora krav på biblioteken vad det gäller medarbetarnas kompetens för att motsvara invånarnas behov och förväntningar på medier, digitala resurser och teknik.

"Jag ser ett stort värde i att biblioteken stärker sin roll som nav för digital kompetens och delaktighet – en plats där människor i alla åldrar får stöd att navigera i ett alltmer digitalt samhälle."

- Fredrik Edholm, Digitaliseringsstrateg Skaraborgs kommunalförbund

Samverkan

Skövde kommun är sedan 2018 en av åtta Skaraborgskommuner i bibliotekssamverkan Mellansjö. Bibliotek Mellansjö är en avtalsstyrd samverkan mellan biblioteken i Gullspång, Hjo, Karlsborg, Mariestad, Skövde, Tibro, Tidaholm och Töreboda. Samverkan regleras genom avtal med Skövde kommun som värdkommun och finansiering sker via en fördelningsnyckel.

Syftet med samverkan är främst att utveckla biblioteksverksamheterna på ett resurseffektivt sätt för att möta dagens och morgondagens behov och åstadkomma en bättre biblioteksservice för låntagare och användare.

Gemensamt bibliotekssystem

Grunden i Mellansjö-samarbetet är bibliotekssystemet Koha, en öppen källkods-lösning, fritt tillgängligt och leverantörsoberoende. Mediekatalog och låntagarregister, viss personal, regelverk och ett antal digitala resurser är gemensamma för de åtta Mellansjö-kommunerna. Kommuninvånare vid Mellansjö-biblioteken har genom sitt bibliotekskort tillgång till det samlade medieutbudet och kan låna och lämna tillbaka media på valfritt Mellansjö-bibliotek. Detta möjliggörs av en gemensam transportorganisation. Bibliotek Mellansjö arbetar idag efter en gemensam medieplan men varje bibliotek har sin egen mediebudget. Medieplanen ger bredd och spets i bibliotekens bestånd och samverkan utvecklas löpande på en rad andra områden.

Tillgänglighet och öppenhet

Samverkan inom Bibliotek Mellansjö ska präglas av öppenhet och viljan att dela kunskaper, kompetens och resurser över kommungränserna. Bibliotek Mellansjö arbetar i enlighet med bibliotekslagen med fokus på demokrati, folkbildning och läsfrämjande. Bibliotek Mellansjö söker aktivt och arbetar så långt som möjligt med open source-lösningar och värnar delningskultur. Mellansjö-biblioteken ingår även i det nationella Librissamarbetet där universitets-, högskole- och folkbibliotek delar katalog och gör sina samlingar tillgängliga för varandra.

Digitalisering

Koha är ett gemensamt biblioteksdatasystem som ligger i linje med de nationella målen för biblioteksväsendet i Sverige. Målen betonar digital tillgänglighet, delad kultur och samverkan över kommungränser. Regeringens nationella biblioteksstrategi lyfter fram vikten av att använda digital teknik för att stärka tillgång till jämlik information och kultur.

Medborgar-PC är en öppen källkodslösning för säker och central hantering av publika datorer. Bibliotek Mellansjö arbetar löpande med digital utveckling och är därför del i kommunernas digitaliseringsarbete. Strategiskt viktigt är också att kommunernas respektive IT-avdelningar knyts tätare till biblioteksverksamheten. Folkbiblioteken driver digital utveckling med medborgarnytta som mål och IT-avdelningarna behövs som stödresurs.

Fokusområden

Det läsfrämjande uppdraget

Läsförmåga och läsförståelse är en grundläggande förutsättning för att en enskild individ aktivt ska kunna vara delaktig i en demokrati och ha inflytande i ett text- och informationsintensivt samhälle. Biblioteket ska inspirera och levandegöra litteraturen och berättelserna i fysiska och digitala möten och i programverksamhet samt erbjuda bibliotekspersonalens kompetens. Genom att gå utanför de fysiska biblioteken och arbeta med utåtriktad verksamhet på torg, i parker och på badplatser, i kommersiella miljöer som köpcentrum, på arbetsplatsbibliotek och organiserat i samverkan med andra samhällssektorer nås icke-läsare och potentiella biblioteksbesökare.

Barn och ungdomar är en prioriterad målgrupp och biblioteken ska enligt bibliotekslagen “främja deras läsning och stimulera till språkutveckling”. För att nå målgruppen ska biblioteken vara relevanta, tillgängliga och ha ett starkt användarfokus. För detta krävs samarbeten med aktörer och professioner inom och utanför biblioteksverksamheten. Barn och ungdomar ska ges utrymme till faktiskt inflytande. Det läsfrämjande uppdraget för barn och ungdomar är för folkbiblioteken i första hand inriktat på samarbeten och aktiviteter kring fritidsläsning. Bibliotekschefen är from läsåret 2025/2026 sammankallande i det sektorsövergripande Kommunfullmäktige-uppdraget att “Omvärldsbevaka aktiviteter för att främja

läsförmågan” (en del i kommunfullmäktiges prioriterade utvecklingsmål för mandatperioden). Arbetet syftar till att samordna insatser för att främja läsförmågan som kompletterar förskolans och skolans grunduppdrag.

Biblioteken i Mellansjö samarbetar kring det läsfrämjande uppdraget. Ett arbetssätt som fått särskilt utrymme är läsfrämjandemetoden Shared Reading, där ett stort antal medarbetare utbildats till läsledare enligt det certifierade Liverpoolkonceptet. Ett nätverk finns, metoden är etablerad och kan användas i alla typer av grupper och åldrar och främjar läslust och gemenskap.

Biblioteken utgör en del av ett litterärt ekosystem där författare och förlag, som en del av de kulturella näringarna samspelar med bibliotek och läsare. Denna infrastruktur för läsande och skapande bär upp aktörerna som stödjer och inspirerar varandra. Genom lokala bokmässor i samarbete mellan bibliotek och Skaraborgs författarnätverk bjuds läsarna in att möta lokala och nationella författare. Bibliotekets återkommande podd, tillgänglig även på Spotify, bidrar till spridning av läsinspiration och litteraturkännedom.

”Tänk att få bo i biblioteket och kunna läsa allt man vill...”

Kvinna 43 år, anonym respondent, användarundersökning om biblioteken i Skövde

Medie- & informationskunnighet och digital delaktighet

Biblioteken ska ge likvärdig tillgång till bibliotekets digitala resurser under dygnets alla timmar. Bibliotekens folkbildningsarbete består i växande omfattning av digital handledning. Samhället, institutioner och verksamheter digitaliseras allt mer och en växande digital klyfta lämnar människor i utanförskap. Det nationella initiativet Digidelcenter är i Skövde och övriga Mellansjöbibliotek en verksamhet som erbjuder digital handledning av biblioteksmedarbetare med specialkompetens. Samarbetet i Skövde kommun med sektor vård och omsorgs ”Digitala Fixare” har skapat en plattform för att kommunen mer effektivt ska kunna arbeta för att minska det digitala utanförskapet.

Biblioteken i Mellansjö-samarbetet arbetar brett med folkbildning. Huvudfokus för det gemensamma arbetet är digital folkbildning. Gemensamma insatser görs för att öka kunskapen om digitala verktyg och hur de kan användas för lärande, delaktighet och medskapande i kulturlivet. Biblioteken fungerar som kunskapsnav för digital kompetensutveckling. Mellansjö-biblioteken samarbetar särskilt för att hantera det digitala utanförskapet.

En del av lösningen är Digidelcenter, som efter ett projektår nu är en stabil infrastruktur för digital handledning i de åtta kommunerna. Arbetet organiseras på olika sätt, men medarbetarna samverkar i ett nätverk med fokus på utveckling och genom att exempelvis utforska möjligheter och begränsningar med AI, och genom en löpande omvärldsspaning förstå och tolka ett nytt medielandskap. Arbetet med Digidelcenter stärker digital kompetens, gör medborgarna digitalt tryggare och förbättrar arbetsmiljön internt.

Mångspråk och minoritetsspråk

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt nationella minoriteter och personer som har annat modersmål än svenska. 17% av Skövdes befolkning är enligt SCB-statistik för 2024 utrikesfödda och fördelade på drygt 250 nationaliteter. Bibliotek Mellansjös medieutbud utgörs av litteratur på mer än 160 språk, allt ifrån ett fåtal titlar på vissa språk till omfattande bestånd av bland annat engelska, arabiska och finska.

Biblioteken ska synliggöra de nationella minoriteterna genom att erbjuda information, aktiviteter och material som lyfter fram minoriteternas kultur och historia. För att tillgängliggöra de nationella minoritetsspråken ska biblioteken erbjuda litteratur och programverksamhet på dessa språk med särskilt fokus på barn och unga, samt säkerställa att personalen har kunskap om de nationella minoriteternas rättigheter. Skövde kommun är en del av förvaltningsområdet för det finska språket och har därför skyldighet att informera om och erbjuda tillgång till det finska språket.

Bibliotekens tillgänglighet - en känsla av sammanhang

Arbetet med bibliotekens fysiska och kognitiva tillgänglighet syftar till att skapa optimala förutsättningar och att sänka trösklarna för alla besökare. Uppföljning av arbetet med hjälp av referensgrupper och fortlöpande kompetensutveckling bland annat i TAKK, tecken som stöd, hos medarbetarna är viktigt. Ett välkomnande bemötande och ett tydligt värdskap skapar trygghet och erbjuder en känsla av sammanhang hos besökarna. Bibliotekens offentliga rum kan bidra till att minska ofrivillig ensamhet och öka invånarnas välbefinnande. Detta görs genom metodiskt trygghetsskapande arbete och genom rumsliga förbättringar och välkomnande entréer.

”Biblioteket betyder mycket, det är en fantastisk oas som jag känner stolthet för. Det är nästan ”kyrkligt”, lugnt och tyst. Att sitta och tänka. Det är underbart! Man kan gotta sig i böcker. ”

Kvinna 65 år, anonym respondent, användarundersökning om biblioteken
i Skövde

En demokratisk plats för människor och möten

Biblioteket står för åsikts- och yttrandefrihet och är neutralt i politiska, ideologiska och religiösa frågor. Kontroversiella och smala åsikter ska också ges utrymme. Biblioteket ska även tillhandahålla omdebatterade medier bland annat för att kunna bidra till diskussion, tolkning och omtolkning. Urval och gallring sker inte på ideologisk, politisk eller religiös grund. Biblioteket ansvarar för ett urval med bredd och spets men inte för innehållet i litteraturen. Gränsen för urvalet är ytterst svensk lagstiftning. Det kontinuerliga urvalsarbetet baseras på biblioteksmedarbetarnas samlade kompetens.

Genom att erbjuda tillgängliga, inkluderande och öppna mötesplatser för alla invånare, oavsett bakgrund eller ålder, bidrar biblioteken till ökad kunskap, fri åsiktsbildning och jämlik tillgång till information. Likvärdighet mellan Mellansjö-kommunernas biblioteksservice stärks genom arbetsgrupper som arbetar med frågor inom HBTQI+, mångspråk, barnrätt med mera. Genom samarbetet har Bibliotek Mellansjö ett brett och varierat utbud av medier, aktiviteter och tjänster som stärker den demokratiska infrastrukturen och stödjer en hållbar samhällsutveckling.

"Biblioteket är Kunskapens hus! Det bygger samhället. I biblioteket ska ungdomar hitta bra idéer för sin egen framtid. Mina yngre syskon pluggar i biblioteket."

- Man 20 år, anonym respondent, användarundersökning om biblioteken i Skövde

Mål för folkbiblioteken i Skövde 2026-2029

Tillgänglighet

- Utveckla beståndet av minoritetsspråk och aktiviteter för att främja kännedom om minoriteternas kulturer.
- Fortsätta arbetet med att, efter Skultorp och Stöpen, utveckla meröppna bibliotek enligt plan.
- Utöka och bredda kompetensutveckling kring kognitiv tillgänglighet och kommunikation.
- Fortsätta arbetet med att erbjuda programverksamhet i kommunens alla folkbibliotek.
- Fokusera på utåtriktat arbete med arbetsplatsbibliotek, bokcyklar, minibibliotek i parker och på torg och feriepraktiserande ungdomar som läsinspiratörer.
- Undersök möjligheten att förutom finska även uppmärksamma de övriga nordiska språken och utveckla evenemang som “Kura skymning” i samarbete med Föreningen Norden.

Digital delaktighet MIK

- Arbeta för att synliggöra folkbibliotekens roll i Skövde kommuns digitaliseringsarbete.
- Eftersträva utökad IT-bibliotekariekompetens i medarbetargruppen.
- Med biblioteksenhetens AI-licenser undersöka möjligheterna att verksamhetsutveckla biblioteksverksamheten.

Läsfrämjande

- Prioritera Shared Reading speciellt för barn och unga. Shared Reading är en väl beprövad läsfrämjandemetod inom biblioteken i Skövde
- Fortsätta utveckla bibliotekens del i Kulturtrappan, en del av kommunens kulturgaranti. Grundskolans elever får möta biblioteken och bibliotekarierna och får bok- och läsinspiration och författarmöten.
- Permanenta stadsbibliotekets verksamhet med Sinnesrummet och NPF-öppet.
- Bokmässor och andra arrangemang kring läsning och författare blir återkommande.

Samverkan

- Utveckla avtalsstyrda samverkansformer för kommunens samlokaliserade folk- och skolbibliotek.
- Stärka barnbibliotekariernas samarbete med kommunens familjecentraler och regionens logopeder.
- Utveckla arbetet med statistik och analys för att säkerställa en effektiv användning av tillgängliga resurser.

Mål för Bibliotek Mellansjö & biblioteken i Skövde 2026-2029

Tillgänglighet

- Bredda och säkerställa medborgarservice och samhällsvägledning med språkkompetens.
- Folkbiblioteken finns 2025 på sju platser. När antalet invånare i centrum och yttertätorter växer bör bibliotekens infrastruktur, placering och personalresurs ses över.

***”Efter kl. 16 går det oftast inte att hitta en plats att sitta och plugga på.
Det är trångt.”***

- Man 17 år, anonym respondent, användarundersökning om biblioteken i Skövde

Digital delaktighet MIK & digital utveckling

- Makerspace – ett fysiskt rum med digitala möjligheter - kan utrustat med 3D-skrivare, AI-verkstad, bildskanner, symaskiner, lamineringsmaskin med flera innovativa verktyg i kulturhuset i Skövde vara ett hållbart exempel på delningskultur.
- Utveckla en mer omfattande gemensam webbplats där OPAC (Online Public Access Catalogue) integreras för att erbjuda en mer enhetlig användarupplevelse. Målsättningen är att samla information och införa funktioner som idag saknas.
- Implementera en gemensam Mellansjörutin för biblioteksmedarbetarnas kompetensutveckling inklusive metoder för kollegialt lärande och erfarenhetsutbyte.

"Det finns en spännande möjlighet i att biblioteken utvecklar kreativa miljöer där invånare kan utforska teknik, testa idéer och utveckla nya färdigheter – ett slags framtidsverkstad mitt i det offentliga rummet."

- Fredrik Edholm, Digitaliseringsstrateg Skaraborgs kommunalförbund

Samverkan

- Vidareutveckla sektorsövergripande samarbeten med sektor socialtjänst och sektor vård och omsorg samt områdesutveckling för att nå fler och eftersträva att kunna "nå alla".
- Utveckla ett samarbete med högskolan i Skövdes bibliotek kring spetskompetens inom forskning och avancerad informationssökning. Tillgång till högskolans resurser främjar livslångt lärande för medborgarna.
- Formulera bibliotekens beredskap och roll i kris och krig. Resultatet i rapporten "Bibliotekens roll i det civila försvaret" (Totalförsvarets forskningsinstitut 2024) kan sammanfattas i fyra områden:
kunskapsuppbyggnad och samhällsinformation, främjande av kultur, demokrati och det fria ordet, biblioteket som en plats för samlingar och biblioteket som samlingsplats och trygghetspunkt.
- Stärka dialogen med förtroendevalda om bibliotekens uppdrag och potential ur ett skaraborgsperspektiv. Bibliotek Mellansjö ser att Skaraborgs alla femton kommunbibliotek tillsammans kan växa som kulturella och sociala noder med effektivare användning av resurser, kompetenser och lokala specialiseringar kring till exempel lokala samlingar eller mångspråksresurser.